

Ozir po svetu.

Gerško kraljestvo.

Ker se je tudi Grecija namerjala v rusovsko-turško vojsko se zaplesti, bi utegnilo bravcem všeč biti, to deželo bolj natanko poznati.

Grecija ali Gerško je velik polotok med srednjim in gerškim (egejskim) morjem na južno-zahodni strani Turčije, z več otoki vred; ona obsega nekdanje turške dežele: Morejo, Livadigo z oddelki Lepantos-a in Karlieli-a, otok Negroponte, veči del Cykladnih in nekoliko zahodnih Sporadnih.

Meri to kraljestvo 718 kv. milj; stanovnikov ima 1 milion in 2112, tako, da jih na štirjaški milji blizo 1400 prebiva. Grecija je tedaj malo obljudena, pa ne more drugač biti, ker le 300 kv. milj je za kmetijo pripravnih, 180 milj je gojzda, vse drugo je nerodovitna zemlja. V Moreji in Helladi je komaj tretji del rodovitne zemlje obdelan; živinoreje prav za prav celò nič ni, le kóz in ovác imajo v goratih krajih veliko. Z domá pridelanim žitom, zlasti s pšenico in koruzo, teško izhajajo; pšenica tudi ni lepa, le tiste, ki se prideluje okoli Tive (Theben), prodajajo po malem, in pa tudi koruze. Imenitna pa je vino- in oljoreja, tudi sviloreja se je jela zadnje leta množiti. Kar se rudnistva tiče, le Paroški marmor na prodaj gré. Fabrik je malo; naj več je predivnic za pavolo in klopčarjev. Ptujega blaga se na leto pripelje v to deželo za 30 milionov drahem, iz dežele se domačega spečá za 7 milionov.

Na suhi zemlji gerškega kraljestva ste prav za prav le 2 imenitne luki (barkostaji), namreč Pirej (Piräus) na izhodni, in Patra (Patras) na zahodni strani. — V zahodni Grecii je scer več luk, pa malo ptujih bark tje zahaja; te luke so: Vostica (imenitna z cibebino kupčijo), Pirga, Gastún, Salona, Aspracpicia, Livadestro, Pergaro, Navarin, Prodana, Madona, Kalamata, Kitries, Maratonisi, Zamova; na izhodnem bregu je Nauplia.

Otoki, ki so prava domovina gerškega naroda, imajo več stanovnikov in so bolj obdelani; od tukaj pride tudi jedro gerških mornarjev in večja kupčija. Imenitniši tih otokov so: Sira, Santorino, Amorgo, Nio, Anafi, Milo, Sifanto, Polykanro, Sikyro, Paros, Naksia, Zea, Mikoni, Delos, Tino, Andros, Euboea.

Kar je od leta 1830 gerško kraljestvo, je bilo popred turška dežela; 3. svečana 1830 je Grecija za popolnoma samostojno državo spoznana bila, in vsled Londonske pogodbe od 7. maja 1832 je bila vladna oblast novega kraljestva ponudena kraljeviču parskemu Otonu, ki je vladarstvo nastopil 25. januarja 1833.

Novičar iz austrijskih krajev.

Iz Berna 3. junia. „Novice“ imajo lepi cil in konec vse kar je lepega, dobrega in koristnega, med slovenski narod razširjati, in tako k omiki in blagostanju ljudstva pripomagati; zato upam, da bodo tudi ta moj sostavek blagovoljno mojim preljubim rojakom v predarek podale.

Ob letošnjih velikonočnih duhovnih opravilih me je pot skoz večji del moravske in česke dežele peljala, kjer sem marsiktero dobro in obcnokoristno napravo zapazil, ktera se po naših jugo-slavenskih krajih še večidel pogreša, in bi vendar posnemanja vredna bila. — Po Moravii, posebno pa v Česki sem vidil, da so ne samo vélike cesarske ceste, temuč tudi večidel vse vozne pota med vasmí po obéh stranéh z lepim sadnim drevjem obsajene. Po več milj daleč sem se kakor med prijetnim drevoredom peljal, da je veselje bilo viditi, kako so češnje ravno v nar lepšem cvetji stale, orehi lepo zeleneli in druge drevésa se ravno za

cvetenje pripravljale. Al take obilne sadiša niso le prijetne popotnikom, za ktere jih gospodar ne sadi, temuč donašajo tudi veliko dobička posestnikom. Vsak posestnik njive je od gosposke prisiljen, konec svoje njive, ki se ceste dotika, s sadnim drevjem obsaditi, in pripušeno je, kader sadje dozori, memo gredočim popotnikom in revnim ljudém vse to, kar od drevesa na cesto ali v cestno grapo pada, pobirati in povživati, in tako je ta naprava, ki deželo toliko lepotiči in prijetno senco o poletni vročini dela, tudi močno koristna ne samo posestniku, temuč tudi mnogim siromakom, ki s hvaležnim sercom darove Božje zavživajo, svoj glad tolažijo in Božje plačilo temu vošijo, ki je te drevésa sadi. Take prijetne drevorede, ki niso nikakor polju v škodo, sem posebno med Bernom in Znogmo, in potem na Českem okoli Časlava in Kutnegore in v mnogih mnogih družih krajih vidil, in mislil sem si: ali bi ne bilo ravno tako lepo in koristno, ko bi se ceste po lepi moji domovini na enako vižo s sadnim drevjem obsadile? ali bi ne bili lepši viditi, kakor prazno germovje, robidovina in ternje, ali pa žalostne goličave? Na noge, rojaki moji! z majhnim delom boste svojo domačijo veliko olepšali, sebi in svojim bližnjim veliko dobička pripravili. Kar je pametnega in dobrega, naj se posnema, čeravno vaši očetje tega niso delali.

Skorej po vsih vaséh, kamor sem prišel, sem videl še dvoje drugih naprav, kakoršnih se tudi po jugo-slavenskih deželah malo narajma. Večidel bolj v sredi vasi stoji soseskino poslopje blizo kakšnega vodnjaka ali tekoče vode ali kakošne luže, in v tem poslopju imajo shranjene gasivnice, peharje za vodo nositi, ake, sekire, krampe, matike in več drugega orodja, ako nesreča ognja čez vas pride. Večidel veliko vasi zato pogori, ker si ljudje ob sili ognja pomagati ne znajo, kakor brez uma semtertje tekajo, v veliki zmotnjavi ne vejo in nimajo kaj v roke vzeti, in tako požar toliko moč dobi, da se več ustaviti ne dá in strašno škodo dela, ki bi se dostikrat odverniti dala, ako bi potrebno orodje za gasenje pri rokah bilo, ktero bi se lahko omisliti dalo, ako bi saj večje vasi ali soseske zedinjene v ta namen kaj storiti hotle. Nikar se ne zgovarjajte z pomanjkanjem dnarja ali z revšino; tudi tukaj, kodar sem to napravo vidil, niso sami bogatini, ampak več revnih je kakor premožnih. Kar je pa bilo njim mogoče, bise tudi marsikod drugej tudi vpeljati dalo.

Dalej je tukej skorej v vsaki nekoliko večji vasi ena taka imenovana „Opatrovna pro ditki“, to je: hranilnica za otroke. Vás namreč ali kupi ali v najem vzame kako hišo z veliko sobo, kamor otroke pošiljajo, kader morajo starši ali na polji delati ali k Božji službi ali kam drugam iti, in bi mogli majhne otroke doma brez varha pustiti. Stara pametna ženica je za varuško ali gospodinjo čez to ohranilnico postavljena, ktera otroke sprejema, nad njimi pazi, da se ne poškodjejo, in jih spet staršim izroči, kader domú pridejo. Znano je, koliko nesreč se zgodi, kjer nespametni otroci varhov nimajo, da sami sebi prepušeni doma ostanejo. Sam sem doživel, da sta v Žirovski fari dva otroka, ki sta v leseni bajtici zaperta bila, z žveplenkami se igrala, hišico zasmodila, in ker iz njo bejžati nista mogla, grozen konec vzela! Kaj tacega in mnogo družih nesreč se stokrat primeri, kjer so nespametni otroci sami sebi brez varha prepušeni. — Tudi ta naprava menim bi posnemanja vredna bila! Dá se brez velicah stroškov lahko vpeljati. (Konec sledí.)

Iz Železnikov 5. junia. Kakor drugod bi se tudi okoli nas letos prav dobre letine nadjati smeli, ker polja in senožeti stojé tak lepo, da je veselje viditi, le dež nam preveč nagaja; posebno te dni, ko so žita ravno

v cvetju, pogrešamo prav teško sonca. Da bi nam pač dobri Bog skoraj odkril za delj časa prijazno obličje jasnega obnebja, gotovo bi potem ljudje nekoliko lanjskih nadlog pozabili in pridelali sebi in živinci svoji mnogo že teško teško pričakovanega živeža. Sadja okoli nas ne bo od več, dasiravno je prav lepo cvetelo, ker ga je sneg in mraz o sv. Jurju precej posmodil, tudi poznejše vreme mu ni bilo nič kaj vgodno. Tudi kapusu je mraz zlo škodoval, in prav teško se zelnate sadike (flance) dobé. Bče se pa obnašajo tako dobro, da je kaj. Ako se bodo ob ajdi z bero tako vèdle, kakor zdaj z rojenjem, bi utegnili dobiti na jesen čuda medú. Ljudje so pozimi in na spomlad tû zlo bolehalo za plućnico, tudi koze (Blattern) so pobrale otrok in tud odraslih. — Da je veliki gojzd „Ilovca“, ki se razprostira med Sovrico, Železniki, Kropo, Kamnogorico, Bledom in Bohinjem postavljen pod sekvester, je bravcom „Novic“ že po dopisu gosp. Sovriškega znano. S tem je gorenskim fužinam zagotovljeni še daljni obstanek, ker ene leta sem so res nekteri tako z gojzdi gospodarili, da bi bile mogle fužine, ako bi bilo to še dalje tako terpelo, v kratkem nehati. Skoraj neverjetno je, če se ni kdo sam prepričal, kako so se gojzdi pokončavali! Zdaj borštarnji odkazujejo, kje in koliko se smé sekati; kdor ne uboga, ga kercajo po perstih. Sliši se scer, da imajo žagance v Terstu zdaj nisko ceno, al kdor jih kaj ima, naj jih le derži, — kar bo te robe z naprej iz Gorenskega v Terst šlo, se bo menda lahko preštelo. — Še nekaj. Pretekle dni je tû malo deklice vtonilo. Temu se pri nas celò nič čuditi ni, ker so otroci vedno okoli vode, kakor mlade račice, varha pa ni, ki bi čul nad njimi. Naj bi bile nesreče, ki se mnogokrat ponavljajo, starišem v nauk, nad svojimi otroci bolj pazljivim biti, zakaj mertvega tudi potoki solz, ki se potem prelivajo, ne obudijo več k življenju! J. Levičnik.

Iz Ljubljane. Iz pisma v „Laib. Zeit.“ zvémo, da prečastiti škof gosp. Fr. Baraga so 27. maja v Liverpoolu zapustili Evropo in po parabrodu v Novi Jork v Ameriko odrinili; 6 duhovnov (2 Korošca, 1 Krajnec, 1 Irec, 1 Francoz in 1 Švajcar) pride kmalo za njimi, ktere bojo v Novem Jorku pričakali in potem se vsi skupej v Gornji Mišigan podali. 2 duhovna iz Francoskega prideta pozneje za njimi; 3 bogoslovci pa potem, ko bojo za duhovne blagoslovljeni. V Parizu so gosp. Baraga od glavnega vodstva misionarskih zadev prejeli 10.000 frankov (okoli 4000 fl.) in mnogotere cerkvene oprave; pri nas, na Dunaji in sploh v našem cesarstvu pa so nabrali okoli 9000 fl., tako, da jim je v Evropi z vsem skupej došla lepa pripomoč za dosego njih blagih namenov v Ameriki. — Gosp. magistratni svetovavec Ambrož je nasvetoval v poslednji seji mestnemu odboru: naj bi se zid ljubljanske bolnišnice poleg dunajske ceste za toliko nazaj postavil, da bo z gosp. Mühleisenovo hišo na ravnem, ker je ta pot, ki pelje na kolodvor in na pokopališče, sedaj preozka, ko toliko ljudi tû semtertje hodi; mestni odbor je poterdil to prenarredbo zida po nasvetu gosp. Ambroža, ako bo vodstvo bolnišnice dovolilo, da se zatoliko na njeni vert nazaj postavi.

Novičar iz mnogih krajev.

Tudi v Pragi sta bila Nj. velič. cesar in cesarica z velikimi slovesnostmi preserčno sprejeta; na kolodvoru železnice ju je praški župan dr. Wanka z mestnim odborom spodobno sprejel, in cesar so odgovorili: „vesel sem, da sem spet v Pragi; tudi svojo ženo sem sabo pripeljal, da se prepriča zvestobe, ljubezni in vdanosti Pražanov“. 4. junia sta se peljala v Ploškovec, kjer presv. cesar Ferdinand poleti stanujejo. Danes pričakujejo Nj.

velič. spet na Dunaj nazaj. — Presvitla cesarica je tistih 56.750 fl., ki so jih Ji cesar na dan poroke poklonili, izročila za milostne naprave po vsih deželah avstrianskega cesarstva, in s tim lepim darom razodela milostljivo serce svoje. — Kar smo v poslednjem listu iz mnogih časnikov oznanili, da poterjeni rekrut smé namesto sebe namestnika postaviti, je preklicano po vradnem dunajsk. časniku; pri ti rekrutirengi se ne more nobeden pri asencii odkupiti, pa tudi ne namestnika namesto sebe dati. — „Terž. čas.“ pravi, da se zastran nove srenjske postave ravno sedaj posvetuje c. k. državno svetovavstvo; naj težavniše delo, pravi, je v nji to, kako ločiti iz te postave tiste posestva, ki so nekdej grajšinske bile. V 6 tednih bi utegnili nova srenjska postava v djanje stopiti. — Za Horvaško in Slavonsko se ima napraviti velika kmetijska učilnica, ktera bo imela za djansko učenje 300 oralov veliko zemljiše; vsakoletni stroški te učilnice so prerajtani na 10.000 fl. — Višja sodnija na Dunaji je določila, da take oporoke (testamenti) nimajo veljave, če kdo izroči svoje premoženje komu skrivaj tako, da le ta in zapustnik za te namene vesta. — Vremenski prerok iz Jolsve, ki je molčal, kar mu je prerožstvo za letošnjo zimo precej spodletelo, se je spet oglasil in prerokuje za ta mesec več slabega in mokrega, kakor jasnega vremena; potem takem bo treba za mervo debrega vremena loviti. — Na Laškem in Francoskem hvallijo letošnje svilne červiče. — V Sicilii na Laškem so pridelali letos toliko reži, da je bo, kakor pravijo, za 6 slabih letin dosti. — Na Ogerskem je umerla 29. p. m. neka 120 leta stara kmetica, ki je do zadnje ure še dosti pri moči bila. — Iz rusovsko-turške vojske naznanjajo poslednje novice, da so ponoči od 28. do 29. in od 29. do 30. maja pri Silistri hudi boji bili, v kterih so Rusi veliko zgubo terpeli; Turki so planili ponoči iz terdnjave in strašen boj se je vnel na obeh stranéh; 30. maja so vendar Rusi posedli predzidje Silistre. Govori se, da se je Omer paša z 90.000 (?) vojaki vzdignil proti Silistri, jo osvoboditi oblege. — Tudi pri Turnu je bila 27. maja in pri Brankovani 28. maja huda bitev. Iz Rusovskega gré veliko duhovnov v Moldavo in Valahijo osnovat misionarske naprave za turške dežele. — Gotovo je, da se na rusovskem Poljskem nabera velika armada in se terdnjave vterdujejo. — Slaven dokaz djanskega domoljuba je razodel unidan rusovski dvorni svetovavec Demidov, ki je za vojsko podaril 600.000 rubljev. — „Moniteur“ piše, da je rusovskim oblastnijam v Arabii zaukazano: avstriansko armado prijazno sprejeti. — Sultan je odstavil dozdanjega velicega vezira Mustafa-pašata, ki ni bil zadovoljen, da se je takemu generalu, kteri ni Turk, izročilo višje poveljstvo; namest njega je pomorski minister Mehmed-paša izvoljen. — Gerški kralj Otton se je mogel nehoté temu vdati, kar sta francoski in angleški minister terjala; obljubil je miren biti in izvolil je nove ministre. 3000 Francozov je ostalo v luki Pirejski, večidel francosko-angleških bark pa je 29. maja zapustilo nanagloma ondašnjo luko. Atene so s celo deželo vred na videz mirne.

Stan kursa na Dunaji 8. junia 1854.

Obligacije	5 %	86 ³ / ₈	fl.	Esterhaz. srečke po 40 fl.	87 ³ / ₄ fl.
državnega	4 ¹ / ₂ %	76 ³ / ₄	fl.	Windišgrac. „ „ 20 „	29 „
dolga	4 %	69	fl.	Waldštejn. „ „ 20 „	30 ¹ / ₂ „
	3 %	56 ¹ / ₄	fl.	Keglevičeve „ „ 10 „	10 ¹ / ₈ „
	2 ¹ / ₂ %	43	fl.	Cesarski cekini.	6 fl. 12
Oblig. 5% od leta 1851 B		106	fl.	Napoleon dor (20 frankov)	10 fl. 30
Oblig. zemljiš. odkupa 5%		84	fl.	Suverendor	18 fl. 20
Zajemi od leta 1834		227	fl.	Pruski Fridrihsdor	11 fl. 10
„ „ 1839		122	fl.	Nadavk (agio) srebra:	
„ „ 1854		90 ⁵ / ₈	fl.	na 100 fl.	32 fl.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis.

— Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.